

Петро КОСТЮК

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І ЖИТОМИРЩИНА

(урок з курсу «Література рідного краю»)

В роботі розкривається методика опрацювання краєзнавчого матеріалу про перебування Тараса Шевченка на Житомирщині.

Ключові слова: самоаналіз, оцінювальна діяльність, учнівські сподівання, літературознавець, історик.

Мета уроку (сформульована учнями): простежити місця перебування Т. Шевченка у нашому краї: з'ясувати у яких творах тематично відтворена Житомирщина; встановити, що нового учні відкрили для себе на уроці; чим збагатили себе.

Наочно-технічне оснащення:

портрет Т. Шевченка, фоторепродукції малярських робіт «волинської» тематики: «Смерть Олега, князя древлянського», чотири акварелі Почаївської лаври; твори поета.

План уроку:

1. Оголошення теми.
2. З'ясування теми (учнівські сподівання).
3. Планування роботи на уроці.
4. Розкриття навчального матеріалу, озвучення знань.
5. Висновок, оцінювання.

Оформлення дошки.

Посередині: записана тема уроку, портрет Тараса Шевченка, фоторепродукції малярських робіт «волинської» тематики.

Зліва – з 21 вересня по 29 жовтня 1846 року – етнографічна подорож Т. Шевченка на Київщину, Поділля, Волинь.

Справа – твори, де є згадка про наш край: повісті «Мандрівка з приємністю та й не без моралі», «Варнак»; поетичні твори «Гайдамаки», «Чернець», «Заступила чорна хмара», «Відьма», «Юродивий», «Варнак»; щоденник «Журнал».

Хід уроку.

1. Оголошення теми уроку.
2. Учні з'ясовують мету уроку, тобто те, чого вони очікують (їхні сподівання записані вище).
3. Пропонуємо такий план дій на уроці:
 - 1) Слово вчителя про Т. Шевченка і Житомирщину,
 - 2) Озвучення напрацювань учнів – «історика», «літературознавців», «мистецтвознавця».
 - 3) Самоаналіз, оцінювання діяльності учнів.

I. У вступному слові вчитель наголосить, що наш край – Житомирщина – багата літературними традиціями. Особливо втішним є те, що землями Полісся та Волині ходив великий Кобзар. Власне це припадає на період з 21 вересня по 29 жовтня 1846 року, коли Т. Шевченко у складі «Тимчасової комісії по розбору давніх актів» як художник виїжджає в етнографічну подорож на Київщину, Поділля і Волинь. Враження від поїздки, а також осмислення інших історичних фактів знайдуть своє відображення в літературних та малярських творах.

II. При підготовці до уроку під керівництвом вчителя учні опрацювали дослідження, де описано про перебування Т. Шевченка у нашому краї, прочитали художні твори.

«**Літературознавець 1**» знайомить присутніх із «подорожною», які художник і поет отримав у канцелярії генерал-губернатора Бібікова, виїжджаючи в експедицію.

«**Літературознавець 2**» наголошує на тому, що поет заїхав до Новоград-Волинського і Житомира. Підтвердженням цього є збережений запис від 15 жовтня 1846 року у «Журналі Волинської православної духовної консисторії» статті в двохтомному Шевченківському словнику.

«**Літературознавець 3**» підкреслите, що в останні роки заслання в Новопетровському укріпленні Т. Шевченко напише повість «Мандрівка з приємністю та й не без моралі»; зачитує фрагмент з твору, де згадується Житомир та певні події, які там відбулися.

Літературознавець 4» зупиняється на повісті «Варнак» та однойменній поемі автора. Зауважує що події, описані у творах, відбуваються у нашому краї. Також зачитує опис річки Случ та села Гульськ Новоград-Волинського району.

«**Історик**» стисло характеризує період Коліївщини на Житомирщині: називає місця гайдамацького руху, розповідає про ватажків, згадує Кодню – місце страти народних месників.

«**Літературознавець 5**» зупиняється на окремих місцях поеми «Гайдамаки».

«**Літературознавець 6**» стисло подає інтерпретацію таких поезій: «Чернець», «Заступила чорна хмара», «Відьма», «Юродивий»; зачитує поетичні рядки, де згадано Волинь.

«**Мистецтвознавець**» наголошує, що в 1836 році Т. Шевченко, перебуваючи в Петербурзі, намалював картину «Смерть Олега, князя древлянського», а також чотири акварельних роботи Почаївської лаври: два малюнка – вигляд із заходу, третій – панорамне зображення з півдня та четвертий – внутрішній вигляд.

«**Літературознавець 7**», опираючись на записи в «Журналі», називає такі відомі в той час постаті як Тимко Падура,

Е. Желіговський (Антон Сова), С. Сераковський (Доленго), Я. Совінський, які проживали і творили на Житомирщині.

«Літературознавець 8» вказує на те, як вшановують Т. Шевченка у нашому краї. Пам'ятники великому Кобзареві встановлено майже в кожному місті та районному центрі, в деяких селах. Щорічно проводяться заходи 9 – 10 березня та 22 травня, на яких вшановуються ім'я поета, відбувається формування національної свідомості молоді.

Ш. АНКЕТА:

1. Чи сподобався тобі проведений урок?

- а) так, дуже;
- б) не дуже;
- в) ні.

2. Якщо урок сподобався, спробуй визначити чим саме. Підкреслить п'ять факторів, які обумовили твоє позитивне ставлення.

Проведений урок мені сподобався, тому що на уроці:

- а) я почувався впевнено і спокійно;
- б) було цікаво;
- в) ми вчилися самостійно здобувати і застосовувати знання;
- г) ми оволоділи читацькими вміннями;
- ґ) ми оволоділи вміннями ставити цілі, планувати діяльність;
- д) ми виробляли вміння працювати в групі;
- е) ми розвивали вміння аналізувати, відстоювати свою думку;
- є) ми звивали естетичні смаки;
- ж) кожен розвивав власні здібності.

Петр Костюк

Тарас Шевченко и Житомирщина

(урок из курса «Литература родного края»)

В работе раскрывается методика обработки краеведческого материала о пребывании Тараса Шевченко на Житомирщине.

Ключевые слова: *самоанализ, оценочная деятельность, ученические ожидания, литературовед, историк.*

Petro Kostyuk

Taras Shevchenko and Zhytomyr Land

(a lesson from the course «Literature of the Native Land»)

This publication represents methods of working with regional studies material concerning Taras Shevchenko's stay in Zhytomyr region.

Key words: *self-analysis, evaluating activity, pupils' expectations, theorist of literature, historian.*